

Ik zou tòch wel eens willen weten .....

Kostershuisje

Vincent kwam in zijn Nuenense tijd heel graag bij de wevers en landarbeiders thuis. Misschien is hij ook wel eens in het bekende 'kostershuisje' (ook wel wevershuisje genoemd) binnen geweest.

Sjef Kouwenberg wees tijdens een rondleiding, lopend langs het dit kleine huisje aan de Berg op het lage deurtje aan de voorzijde. Waarom? Een bezoeker wist meteen het antwoord:

"....omdat de mensen vroeger zo klein waren!"

Maar van de huidige eigenaar/beheerder van het winkeltje hoorde Sjef later een andere, wellicht belangrijkere reden. De deuren waren in de tijd van Van Gogh in arbeidershuisjes zo klein, net zo goed als de ramen, omdat dan in de winter de warmte beter binnen bleef. Aan de achterkant van het huisje is de deur zelfs maar 1 meter 50 hoog. Toch interessant om te vertellen als je met een bezoekersgroep daar in de buurt loopt.

Wie is wie op De Aardappeleters?

Bezoekers die door **Jan Ulijn** werden rondgeleid vroegen hem eens, zo maar in het vrije veld, wie toch allemaal op dat beroemde schilderij van Vincent van Gogh *De Aardappeleters* staan? Daarover lees je wel eens afwijkende informatie of zelfs wel eens fabeltjes.

Jacqueline Bekkers weet het juiste antwoord. De bekendste figuur is de dame, tweede van links. Zij is Gordina de Groot, 30j. Gordina is de dochter van moeder

Cornelia de Groot - van Rooij 60j, de vrouw aan de rechterzijde. De twee boeren op het schilderij zijn broers van Cornelia, de oude boerin die koffie schenkt.....

Deze twee mannen Van Rooij woonden 'in' bij de familie De Groot. De jongere, links op het schilderij, is Francis (Sis, 46j) en de oudere is Anthonius (This, 62j). De twee mannen op het schilderij zijn dus ooms van Gordina.

Soms hoor je dat Vincent haar per abuis Sien genoemd zou hebben in een brief (nr 574, oktober 1887) aan zijn zus Willemien. Hij zou haar in die brief verward hebben met zijn vriendin Sien Hoornik uit Den Haag. Maar volgens **Ton de Brouwer** is dat een fabeltje, want de roepnaam van Gordina was hier echt Sien. Bovendien noemt Vincent de naam De Groot twee keer in deze brief. Hij is, blijkens deze brief, volop in zijn herinneringen bezig met Nuenen. Daarnaast is het voor Ton zeker dat Vincent zich niet vergist omdat hij er nog expliciet aan toevoegt "...en is *Sien* met haar neef getrouwd?". Het Sien-fabeltje is hiermee de wereld uit. Overigens wijst ook Jacqueline in dit verband terecht op het boek van Ton, *Van Gogh en Nuenen* waarin op blz. 82 en 83 nog meer gezegd wordt over de personages op De Aardappeleters.

Het jonge meisje op de rug gezien hoort er eigenlijk niet bij; zij is er door Vincent voor een evenwichtigere compositie bijgeplaatst.

Peter van Overbruggen tekent daarbij aan dat het meisje op de voorgrond in de schaduw staat. Dat verschijnsel noemt men in de schilderkunst een 'repoussoir'. Dit is een schildertechniek waarbij met opzet een voorwerp in de voorgrond van een schilderij wordt geplaatst, om de illusie van diepte te vergroten. Er is nu geen twijfel meer mogelijk: zó heten de Aardappeleters!

Het tweede atelier van Vincent

Tijdens een tafelgesprekje in de horecahoek van Vincentre was er bij enkele gidsen verwarring over de exacte plaats waar Vincent in de kosterwoning van Johannes Schafrat zijn atelier had. En later zijn slaappleaats. Was dat nu, als je voor het toenmalige huis stond, aan de linkerzijde of aan de rechterzijde? De bekende oude foto van de echtgenote van koster Schafrat met de stoel van Vincent voor zich, bood niet direct een duidelijke oplossing. Toen we **Ton de Brouwer** raadpleegden, wisten we snel hoe het zat. Als je voor het voormalige huis stond, links naast de .....

Clemenskerk, had Vincent aan **de linkerkant** twee achter elkaar liggende kamers gehuurd.

Later zou hij nog op de zolder gaan slapen. In 1914 heeft Vincents Eindhovense schildersvriend Antoon Kerssemakers in een brief een kleine schets van het huis van koster Schafrath gemaakt zoals hij zich dat nog herinnerde uit 1885. Daaruit weten we hoe de situatie was toen Vincent er verbleef.

De klok horen luiden, maar.....

Toen een van onze gidsen, **Jacqueline Geerings**, met een groepje voorbij het Van Gogh-kerkje aan de Papenvoort liep, klepperde toevallig het carillon. Natuurlijk vertelde Jacqueline dat het klokkenspel een cadeau was dat de Nuenense familie Nolte in 1963 aan het kerkje geschonken heeft. Het oorspronkelijk luidklokje was namelijk in de Tweede Wereldoorlog gevorderd door de Duitsers en nooit meer teruggekomen. En zo kwam het gesprek op de klokken van de oude katholieke kerken in Nuenen; daar wilde Jacqueline ook wel meer van weten.

Peter van Overbruggen weet daar als lid van de Nuenense heemkundekring Den Dryehornick, desgevraagd, het fijne van.

Volgens zijn informatie waren de klokken van de oude katholieke kerk (in de Akkers) met zijn drieën. In die oude toren hing in de 17e eeuw ook nog een "schelleken" (klein klokje) dat met de drie andere een soort carillon vormde. De grootste klok (de 'tiendklok' of Mariaklok) was de oudste van het 3-tal. Die hangt nu nog in de Clemenskerk met zijn 1420 kg en dateert uit 1490.

De Quirinsklok en de Clemensklok (in 1932 gegoten!) zijn in 1942 door de Duitsers weggevoerd. De oudste klok (MARIA) mocht uit historisch oogpunt blijven hangen! In 1949 en 1950 kwam er een nieuwe Clemens- en respectievelijk Quirinsklok in de toren. De Quirinsklok luidt nu dagelijks het Angelus om 12 uur. Op zondag 28 januari 1951 verloor de Quirinsklok plotseling zijn klepel; hij bleef gelukkig hangen tussen de galmgaten. Voor wie het weten wil, ...dàár hing hij dus!

Gerard Netten, Vincentre-gids